

cherishde

Swansea
University
Prifysgol
Abertawe

Gwyl Syniadau

1 - 2 Mai 2019

Swansea
University
Prifysgol
Abertawe

Computational Foundry
Ffowndri Gyfrifiadol

UNDAE EWROPAID
EUROPEAN UNION

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Cronfa Datblygu
Rhanbarthol Ewrop
European Regional
Development Fund

Ymunwch â ni am ddau ddiwrnod o ryngweithiadau heriog, cyffrous sy'n cymell, gan ymdrin â phynciau hanfodol cyfrifiadol.

Trwy wyddonwyr arweiniol byd-eang - Yr Athro Ben Shneiderman, Yr Athro Jennifer Preece a'r Athro Alan Dix - byddwn yn archwilio Cyfrifoldeb Algorithmig a Gwyddoniaeth Dinasyddion. Bydd y digwyddiad yn cael ei gynnal yn y Ffowndri Gyfrifiadol www.swansea.ac.uk/science/computationalfoundry/

Yn ystod y digwyddiad byddwn hefyd yn dathlu cryfderau Economi Digidol y DU gydag arddangosiadau, poster a chyfleoedd i sgwrsio gydag ymchwilwyr ar draws y DU.

Mae'r Athro Alan Dix, Cyfarwyddwr y Ffowndri Gyfri adol, yn rhannu ei feddyliau ar y pynciau a drafodwyd fel rhan o'r Wyl:

Atebolrwydd Algorithmig: "O gyfrifiaduron sy'n chwarae Go i geir sy'n gyrru eu hunain a gwefannau sydd i weld yn gwybod beth rydych chi eisiau cyn eich bod chi'n gwybod, bron; mae ein byd yn llawn algorithmau cyfrifiadurol sy'n mynd yn fwy cymhleth nag erioed ac yn fwy 'deallus' nag erioed. Eto i gyd, mae ochr arall i hyn: damweiniau ceir sy'n gyrru eu hunain, canlyniadau chwiliadau â thuedd hiliol, a data cyfryngau cymdeithasol a ddatgelir yn answyddogol yn cael ei ddefnyddio i ddylanwadu ar etholiadau. A fydd technoleg ddigidol yn achub y byd ynteu'n ei ddinistrio? Dewch i wrando ar arbenigwyr gorau'r byd mewn cyfrifiadureg a deallusrwydd artiffisial yn trafod y materion cyfoes pwysig hyn."

Gwyddoniaeth Dinasyddion: "Mewn ffilmiau-B yn y 1950au, byddai gwyddonwyr mewn cotiau gwyn yn arllwys cymysgeddau ewynnog o diwb profi i retort y tu ôl ddrysau ag arwydd 'Dim Mynediad' arnynt. Heddiw, mae gwyddoniaeth wedi torri'n rhydd o'r labordy: yn ystod Springwatch blynyddol y BBC, bydd degau o filoedd o wirfoddolwyr yn cyfrannu at brosiectau cyfri gwenyn a gloynnod byw, buchod coch cwta a draenogod; ac yn 2015 cafwyd hanner miliwn o arsylwadau ar adnodd iSpotNature y Brifysgol Agored. Mae Gwyddoniaeth Dinasyddion yn wyddoniaeth go iawn sy'n creu gwybodaeth newydd sy'n ein helpu i ddeall y byd mewn cyfnod o newid amgylcheddol cyflym. Rydym wedi dwyn ynghyd banel o arbenigwyr rhyngwladol, ond mae'r diwrnod hwn ar gyfer pawb: sut y gallwn ni i gyd gyfrannu a dysgu."

Diwrnod 1: Cyfrifoldeb Algorithmig

Mae'r Athro Shneiderman yn cynnal gweithdy diwrnod i feddwl yn ddwfn am y pwnc cyfrifoldeb algorithmig ar 1 Mai, ynghyd â phanel o arbenigwyr sy'n cynnwys:

- Yr Athro Christopher Hankin, Cyd-gyfarwyddwr y Sefydliad Diogelwch a Thechnoleg Gwyddoniaeth yng Ngholeg Imperial Llundain
- Yr Athro Richard Harper Cyd-gyfarwyddwr y Sefydliad Dyfodol Cymdeithasol ym Mhrifysgol Caerhirfryn
- Dr Sandra Wachter, Cymrawd Ymchwil yn Sefydliad y We Rhydychen
- Dr Brent Mittelstadt, Cymrawd Ymchwil a Chymrawd Doethurol yr Academi Brydeinig yn Sefydliad y We Rhydychen
- Yr Athro Andrew Crabtree, Athro Cyfrifiadureg, Prifysgol Nottingham
- Ryan Carrier, Cyfarwyddwr Gweithredol yn ForHumanity

Diwrnod 2: Gwyddoniaeth Dinasyddion

Mae'r Athro Preece yn cynnal gweithdy diwrnod i feddwl yn ddwfn am y pwnc Gwyddoniaeth Dinasyddion ar 2 Mai, ynghyd â phanel o arbenigwyr sy'n cynnwys:

- Yr Athro Muki Haklay ym maes Gwyddoniaeth GI ym Mhrifysgol Coleg Llundain
- Yr Athro Julia Parrish, Deon Cyswllt yng Ngholeg yr Amgylchedd ym Mhrifysgol Washington
- Dr Helen Spiers, Arweinydd Ymchwil Biofeddygol Prifysgol Rhydychen yn y Zooniverse
- Yr Athro Eileen Scanlon, Cyfarwyddwr Cyswllt Ymchwil ac Arloesi yn y Sefydliad Technoleg Addysgol, y Brifysgol Agored
- Yr Athro Geoff Proffitt, Cyfarwyddwr Economi Gwybodaeth (Biowyddorau) ym Mhrifysgol Abertawe

Athro Jennifer Preece

Prifysgol Maryland

Athro a Deon Emerita yw Jennifer Preece (cadeirydd a chyflwynydd y gweithdy) yn yr Ysgol Wybodaeth ym Mhrifysgol Maryland, UDA. Mae ganddi ddiddordeb penodol mewn sut y gall Rhyngweithio rhwng Pobl a Chyfrifiaduron (HCI) a Dylunio Rhyngweithiol gefnogi cymunedau i gasglu a dogfennu data bioamrywiaeth ac amgylcheddol drwy brosiectau gwyddoniaeth dinasyddion. Mae hi'n annog arbenigwyr HCI a gwyddoniaeth dinasyddion i gydweithio ar brosiectau sy'n defnyddio technolegau digidol. Yn ddefnyddol, mae partneriaethau o'r fath yn helpu i sicrhau bod cyfranogwyr yn rhan o gynllunio dyluniad y dechnoleg a'r brosiectau ac yr ystyrir eu syniadau a'u hanghenion. Ar hyn o bryd, Jennifer yw prif ymchwilydd prosiect a ariennir gan NSF sy'n ymwneud â chanfod ffordd o gefnogi brosiectau amgylcheddol a lywir gan y gymuned. Mae hi'n Gymrawd ACM SIGCHI Fellow, yn aelod o sawl grŵp eiriolaeth amgylcheddol, awdur casgliad eang o erthyglau a llyfrau proffesiynol, a chyd-awdur gyda Helen Sharp ac Yvonne Rogers y llyfr Interaction Design: Beyond HCI (5ed arg., 2019) a gyhoeddwyd gan John Wiley & Sons.

Athro Julia K. Parrish

Deon Cyswllt, Coleg yr Amgylchedd,
Prifysgol Washington

Mae Julia K. Parrish yn Athro Lowell A. a Frankie L. Wakefield mewn Gwyddoniaeth Pysgodfeydd y Môr, ac yn Ddeon Cyswllt Coleg yr Amgylchedd, ym Mhrifysgol Washington. Mae hi hefyd yn Gyfarwyddwr Gweithredol y Tîm Arsylwi Arfordiroedd ac Arolwg Adar Môr (COASST), y rhaglen adar marw fwyaf yn y byd. Mae Julia wedi cael ei hanrhydeddu fel Arwr Amgylcheddol Blwyddyn y Môr "National Oceanic and Atmospheric Administration" (NOAA), ac mae wedi derbyn gwobr Pencampwyr Newid yn y T Gwyn am ei harweiniad mewn gwyddor arfordirol dinasyddion. Mae Tîm COASST wedi derbyn gwobr partner y flwyddyn "United States Fish and Wildlife Service" (USFWS) am ei waith parhaus yng nghymunedau arfordirol Alaska.

Dr. Helen Spiers

Adran Astroffiseg, Prifysgol Rhydychen

Mae datblygiadau technolegol yr 20fed a'r 21ain ganrif wedi cyflymu cynhyrchu symiau enfawr o ddata ar draws sawl barth gwybodaeth. Un dull arloesol o brosesu'r data hwn yn effeithiol yw cynnal gwaith dadansoddi dosbarthedig trwy lwyfannau gwyddoniaeth dinasyddion ar-lein megis Zooniverse (www.zooniverse.org). Ers dechrau'r plattform hwn yn 2007, mae dros 1.7 miliwn o wirfoddolwyr wedi cyfrannu at fwy na 150 o brosiectau Zooniverse o ystod eang o feysydd academiaidd. Mae hyn yn cynrychioli math o gyfrannu torfol sy'n defnyddio amser, brwdfrydedd, a gallu adnabod patrymau gwirfoddolwyr i ddadansoddi data, ac felly'n darparu modd o hwyluso ymchwil na fyddai'n bosibl fel arall, tra ar yr un pryd yn rhoi cyfle i'r cyhoedd wneud gwaith ymchwil go iawn. Yn y sgwrs hon, byddaf yn rhoi trosolwg o orffennol, presnnol a dyfodol ymchwil sy'n cael ei wneud ar y llwyfan Zooniverse.

Athro Muki Haklay

Muki Haklay, Athro Gwyddor Gwybodaeth
Ddaearyddol a chyd-gyfarwyddwr grŵp
Gwyddoniaeth Dinasyddion Eithaf, Adran
Daearyddiaeth, Coleg Prifysgol Llundain (UCL)

Mae'r Athro Muki Haklay yn Athro Gwyddor Wybodaeth Ddaearyddol yng Ngholeg Prifysgol Llundain (UCL). Ef yw sylfaenydd a chyd-gyfarwyddwr gr p Gwyddoniaeth Dinasyddion Eithaf UCL. Mae'n cael ei gydnabod fel arbenigwr rhyngwladol mewn mapio cyfranogol, gwyddoniaeth dinasyddion, defnyddioldeb ac agweddau Rhyngweithio rhwng Cyfrifiaduron a Phobl ar dechnolegau geo-ofodol, a mynediad cyhoeddus at wybodaeth amgylcheddol. Mae'r Athro Haklay wedi bod yn cyfuno meysydd Cyfrifiadureg a Daearyddiaeth drwy gydol ei astudiaethau, gan arwain at PhD mewn Daearyddiaeth (2002, UCL) a oedd yn canolbwyntio ar Fynediad Cyhoeddus i Wybodaeth Amgylcheddol. Yn 2001, ymunodd ag UCL fel darlithydd a chafodd ei ddyrchafu i swydd athro yn 2011. Mae gr p Gwyddoniaeth Dinasyddion Eithaf UCL yn ymroddedig i ddatblygu technolegau a methodolegau i ganiatáu unrhyw gymuned, waeth beth fo'u llythrennedd, i ddefnyddio dulliau ac offer gwyddonol i gasglu, dadansoddi, dehongli a defnyddio gwybodaeth am eu hardal a'u gweithgareddau. Mae'r gr p wedi datblygu amrywiaeth o dechnolegau y gellir eu defnyddio ar gyfer gwyddoniaeth a mapio cyfranogol.

Athro Eileen Scanlon Y Brifysgol Agored

Mae'r Athro Eileen Scanlon yn Athro Regius Addysg Agored ac yn Gyfarwyddwr Cyswllt Ymchwil ac Arloesi yn Sefydliad Technoleg Addysgol y Brifysgol Agored. Mae hefyd yn Athro er Anrhydedd yn Ysgol Addysg, Moray House, Prifysgol Caeredin. Mae ganddi brofiad ymchwil helaeth ar brosiectau technoleg addysgol. Ar hyn o bryd, mae'n gweithio ar brosiectau ymchwil sy'n archwilio agweddau ar ysgoloriaeth ddigidol i ddatblygu adnoddau addysgol agored; ymchwilio i ddysgu gwyddoniaeth mewn lleoliadau ffurfiol ac anffurfiol gan ganolbwyntio ar ddatblygu addysgeg dysgu trwy ymholi a gwyddoniaeth dinasyddion; a datblygu dulliau arloesol o werthuso dysgu. Mae'r Athro Scanlon wedi cyhoeddi'n helaeth yn y maes Dysgu wedi'i Wella gan Dechnoleg a chafodd OBE yn 2016 am ei chyfraniad at addysg.

Gwyl Syniadau

1 Mai 2019, Rhaglen Ddigwyddiadau

Computational Foundry
Ffowndri Gyfrifiadol

9:45am

Ymgynnull, coffi/te

10:00 - 10:15am

Croeso a Chyflwyniadau:

Athro Matt Jones, a Athro Alan Dix

10:15 - 10:45am

**Gwyddoniaeth Dinasyddion:
Agendâu Newydd, Effeithiau
Ehangach**

Athro Jenny Preece,
Prifysgol Maryland

10:45 - 11:15am

**Gwyddoniaeth Dinasyddion yn
Abertawe a Phenrhyn Gŵyr
efallai**

Athro Geoff Proffitt
Prifysgol Abertawe

11:15 - 11:45am

Prosiect COASST

Athro Julia K. Parrish, Deon Cyswllt,
Coleg yr Amgylchedd, Prifysgol
Washington

11:45 - 12:15pm

**Doethineb y dorf ar-lein –
gwyddoniaeth dinasyddion
gyda The Zooniverse**

Dr. Helen Spiers, Adran Astroffiseg,
Prifysgol Rhydychen

12:15 - 1:30pm

Cinio

1:30 - 2:30pm

**Gwyddoniaeth Dinasyddion
Eithafol**

Athro Muki Hacklay, Athro Gwyddor
Gwybodaeth Ddaearyddol a chyd-
gyfarwyddwr grŵp Gwyddoniaeth
Dinasyddion Eithaf, Adran
Daearyddiaeth, Coleg Prifysgol
Llundain (UCL)

2:00 - 3:00pm

**iSpotNature ac Ymholiad
Gwyddonol**

Athro Eileen Scanlon, y Brifysgol
Agored

3:00 - 4:00pm

**Te prynhawn a thrafodaeth
gyffredinol**

4:00pm

**Taith maes leol a gynhelir gan
Geoff Proffitt**

Jennifer Preece, Prifysgol Maryland

Cyflwyniad - Gwyddoniaeth Dinasyddion: Agendâu Newydd, Effeithiau Ehangach

Mae Gwyddoniaeth Dinasyddion yn dwyn ynghyd dinasyddion a gwyddonwyr sy'n cydweithio i gynllunio prosiectau, casglu a dadansoddi data, a rhannu eu canfyddiadau â'r cyhoedd ehangach a'r gymuned wyddonol. Mae miloedd o bobl ar draws y byd yn cymryd rhan mewn miloedd o brosiectau gwyddoniaeth dinasyddion ar ystod o bynciau sy'n cynnwys: bioamrywiaeth, ansawdd aer a dŵr, biocemeg, daeareg, ecoleg, amaethyddiaeth gynaliadwy, materion newid yn yr hinsawdd, geneteg, iechyd, a llawer mwy. Nod y prosiectau hyn yw casglu data dibynadwy a chymeradwy sy'n creu effeithiau gwyddonol mesuradwy ac arwyddocaol. Ar ôl cael ei ddilysu, gellir storio'r data hwn mewn cronfeydd data cenedlaethol a rhyngwladol lle mae ar gael i wyddonwyr a'r cyhoedd at ddibenion ymchwil. Mae nifer o brosiectau gwyddoniaeth dinasyddion hefyd yn cyfrannu at eiriolaeth, cadwraeth ac addysg amgylcheddol.

Fel yr awgryma teitl y gweithdy hwn, y nod ar gyfer y diwrnod yw adnabod agendâu newydd ar gyfer gwyddoniaeth dinasyddion sydd â'r potensial i gael effaith bellgyrhaeddol yn genedlaethol a rhyngwladol.

Julia K. Parrish, Deon Cyswllt, Coleg yr Amgylchedd, Prifysgol Washington

Gwyddoniaeth Dinasyddion yn Abertawe a Phenrhyn Gŵyr efallai

Mae gwyddoniaeth dinasyddion yn ffenomena cynyddol, sy'n caniatáu i bobl nad ydynt yn wyddonwyr i gael mynediad i gasglu data, monitro, a phrosiectau ymchwil ar draws y sbectwm gwyddoniaeth. O fewn prosiectau lle canlyniadau gwyddonol yw'r brif nod, mae rhaglenni ymarferol, yn yr awyr agored, lle mae cyfranogwyr yn gwneud gweithgareddau prosiect yn fynych, yn arbennig o addas ar gyfer dychwelyd data o ansawdd uchel sy'n ddefnyddiol ar unwaith mewn gwyddoniaeth a rheoli adnoddau, ac ar yr un pryd yn ysgogi diddordebau'r cyfranogwyr a'u hawydd i ddysgu am y byd naturiol. Mae'r Tim Arsylwi Arfordiroedd ac Arolwg Adar Môr (COASST) yn rhaglen wyddoniaeth dinasyddion 19 oed gyda thua 800 o gyfranogwyr gweithredol yn casglu data misol ar adar marw ar thua 500 o safleoedd o Galifornia i Alaska. Defnyddiwyd data COASST i asesu'r effaith y mae môr sy'n cynhesu yn ei gael, i gofnodi blodau algaid niweidiol, ac i ddatgelu sensitifrwydd i orlifoedd olew. Mae cyfranogwyr COASST yn dod yn gasglwyr data hynod fanwl yn sydyn ac maent yn parhau i gyfrannu at y rhaglen am flynyddoedd, yn ymgymryd â hunaniaeth wyddonol, ac yn datgelu "swyddogaethau cymdeithasol" gwyddoniaeth.

Helen Spiers, Adran Astroffiseg, Prifysgol Rhydychen

Doethineb y dorf ar-lein – gwyddoniaeth dinasyddion gyda The Zooniverse

Mae datblygiadau technolegol yr 20fed a'r 21ain ganrif wedi cyflymu cynhyrchu symiau enfawr o ddata ar draws sawl barth gwybodaeth. Un dull arloesol o brosesu'r data hwn yn effeithiol yw cynnal gwaith dadansoddi dosbarthedig trwy lwyfannau gwyddoniaeth dinasyddion ar-lein megis Zooniverse (www.zooniverse.org). Ers dechrau'r platfform hwn yn 2007, mae dros 1.7 miliwn o wirfoddolwyr wedi cyfrannu at fwy na 150 o brosiectau Zooniverse o ystod eang o feysydd academiaidd. Mae hyn yn cynrychioli math o gyfrannu torfol sy'n defnyddio amser, brwdfrydedd, a gallu adnabod patrymau gwirfoddolwyr i ddadansoddi data, ac felly'n darparu modd o hwyluso ymchwil na fyddai'n bosibl fel arall, tra ar yr un pryd yn rhoi cyfle i'r cyhoedd wneud gwaith ymchwil go iawn. Yn y sgwrs hon, byddaf yn rhoi trosolwg o orffennol, presennol a dyfodol ymchwil sy'n cael ei wneud ar y llwyfan Zooniverse.

Muki Haklay, Athro Gwyddor Gwybodaeth Ddaearyddol a chyd-gyfarwyddwr grŵp Gwyddoniaeth Dinasyddion Eithaf, Adran Daearyddiaeth, Coleg Prifysgol Llundain (UCL)

Gwyddoniaeth Dinasyddion Eithafol

Mae Gwyddoniaeth Dinasyddion Eithaf (ExCiteS) yn ymarfer o'r gwaelod i fyny lleoledig, sy'n ystyried anghenion, arferion a diwylliant lleol ac sy'n gweithio gyda rhwydweithiau eang o bobl i ddylunio ac adeiladu dyfeisiau a phrosesau creu gwybodaeth newydd a all drawsnewid y byd. Sefydlwyd y grŵp ExCiteS yn UCL i gefnogi gweithrediad y cysyniad hwn trwy ddatblygu damcaniaethau, methodolegau, prosesau, a thechnolegau sy'n caniatáu i unrhyw gymuned, waeth beth yw ei llythrennedd (technegol), i gymryd rhan mewn prosiectau gwyddoniaeth dinasyddion sy'n cynhyrchu canlyniadau sy'n ystyrion ac yn ddefnyddiol iddynt. Yn deillio o sylfeini damcaniaethol mewn ymchwil gweithredu cyfranogol a systemau gwybodaeth ddaearyddol cyfranogiad cyhoeddus (PPGIS), mae ein technolegau wedi'u dylunio i gario gwerthoedd gyda nhw. Unwaith y byddwn yn ymweld â'r gwerthoedd hyn, gallwn weld sut maent yn troi'n god, a gofyn pa mor llwyddiannus yw'r ymdrechion hyn, gan ddefnyddio achosion yn yr Amazon, Basn y Congo, Namibia, y DU a Malta.

Eileen Scanlon, y Brifysgol Agored

iSpotNature ac Ymholiad Gwyddonol

Mae ymholiad gwyddoniaeth dinasyddion yn gyfuniad o wyddoniaeth dinasyddion cyfranogaeth dorfol a dysgu sut i fod yn wyddonydd trwy ymchwiliad gwyddonol (Herodotou et al, 2017). Yn y Brifysgol Agored rydym wedi bod yn ymchwilio i ddysgu trwy ymholiad mewn gwyddoniaeth, mewn lleoliadau ffurfiol ac anffurfiol. Rydym hefyd wedi datblygu meddalwedd i gefnogi hyn (nQuire a nQuire-it). Mae diddordeb a chyfranogiad mewn prosiectau gwyddoniaeth dinasyddion yn cynyddu, yn arbennig prosiectau a gefnogir gan dechnoleg. Yn ddiweddar, rydym wedi datblygu llwyfan ar y we ar y cyd â llinyn Tomorrows World y BBC, datblygiad o'r llwyfan nQuire-it i ganiatáu i wyddonwyr, ac aelodau o'r cyhoedd greu a rhedeg astudiaethau ar-lein sydd wedi cynyddu graddfa'r aseiniadau. Bydd y cyflwyniad hwn yn cynnwys adroddiad am ein hastudiaethau diweddar yn y maes hwn a'n cynlluniau ar gyfer y dyfodol.

Swansea
University
Prifysgol
Abertawe

Computational Foundry
Ffowndri Gyfrifiadol

cherishde

Swansea
University
Prifysgol
Abertawe